

FAUNA VAN GEERDINKHOF De veenmol

De beheerder van Schooltuin Wagner, Kees Wabeke, vertelt in het interview in dit blad, over de schade die veenmollen kunnen veroorzaken in de tuintjes van de schoolkinderen. Ze lijken een voorkeur voor aardappeltjes te hebben. De veenmol blijkt een grote onbekende bij veel mensen, en dat is niet heel verwonderlijk want het is best een zeldzaam diertje. Het leeft ook nog eens bijna uitsluitend onder de grond.

Het was voor mij een verrassing dat hij in onze buurt wordt gezien. Hij komt namelijk niet overal voor. Weliswaar in grote delen van Europa en Azië maar is daarbij voornamelijk gebonden aan veengrond. Die grond moet dan ook nog makkelijk te doorgraven en humusrijk zijn zodat er veel insecten en wormen zijn te vinden. Absoluut geen gif of kunstmest gebruiken, regelmatig de grond 'losmaken' middels ompspitten en jaarlijks voorzien van ruige mest of compost vormen de ideale leefomstandigheden.

Laten nu veel moestuinen aan deze voorwaarden voldoen. En inderdaad worden veenmollen vaak waargenomen op volkstuincomplexen.

In Nederland komt de veenmol het meest voor in het westen; in Zeeland, Zuid-Holland, Utrecht en het zuiden van Noord-Holland. Bijna altijd in veenweidegebieden maar soms ook in vochtige duinvalleities.

'Krekelmol'

Ondanks zijn grootte tot wel 5 centimeter (vrouwjes kunnen zelfs 7 centimeter halen) is het wel degelijk een insect. Dit dier behoort tot de grootste insecten van Europa. Hij hoort thuis in de familie van de krekels, maar dit is wel een heel aparte soort. Kijk ook eens naar de naam: Gryllotalpa. Gryllo betekent krekkel en talpa betekent mol. En die naam heeft dit dier niet voor niets. De hele bouw van dit beest duidt op een gravend bestaan; de ogen zijn niet best ontwikkeld en de hele voorkant oogt als een kleine bulldozer. Met een dikke bepantserde kop en grote graafpoten. Ze graven lange, ondiepe gangen in de grond en eten daarbij alles wat ze tegenkomen, ze hebben een grote voorkeur voor dierlijk voedsel zoals wormen

en larven van andere insecten, maar eten zeker ook plantenwortels, bollen en knollen zoals aardappelen.

Tja, dit is zo'n dier dat je nuttig en schadelijk kan noemen, hij vreet aan de gewassen, dat zeker, maar stort zich nog liever op allerlei insectenlarven in de grond, inclusief soortgenoten!

Eitjes in de kraamkamer

Net als andere sprinkhanen en krekels maken ook veenmollen een sjirpend geluid door de vleugels tegen elkaar te strijken. De mannetjes veroorzaken zo een vrij monotoon gezang, uiteraard in hun ondergrondse gangen, maar wel degelijk hoorbaar boven de grond. Met dit geluid wordt een vrouwtje gelokt en in het voorjaar vindt de paring plaats. Later, tegen de zomer, zal het vrouwtje het eerste legsel produceren. De hoeveelheid eitjes en het aantal legsels houdt nauw verband met de beschikbaarheid van dierlijk voedsel. Is dat voldoende voorradig dan zijn drie of zelfs vier legsels mogelijk. Hierbij vertonen ze enkele, zeker voor insecten, opmerkelijke eigenschappen. Het vrouwtje bouwt namelijk een ondergrondse kraamkamer ter grootte van een kippenei en legt daarin enige honderden eitjes. Deze kraamkamer ligt dicht onder de oppervlakte, goed op de zon, zodat het er lekker warm wordt. Verder zijn er diverse zijgangetjes waardoor regenwater kan worden afgevoerd. De eitjes worden ook nog eens bewaakt en schoongehouden door het vrouwtje en

mocht deze plek overschaduwd worden door bladeren dan zal ze die ook nog wegnagen.

De sprinkhanen- en krekelfamilie heeft nog een vreemde eigenschap: uit het ei kruipt direct een kleinere versie van het volwassen dier (het Imago). Er ontstaan dus geen larven die later verpoppen zoals bij alle andere insecten. Deze jonge dieren worden nimfen genoemd en na zes of meer vervellingen bereiken ze het volwassen stadium. Dat duurt trouwens bij veenmollen heel lang; pas na de eerste winter kunnen ze flink doorgroeien maar ze zullen pas na de tweede winter aan de voortplanting beginnen. Ze worden dus meestal twee jaar oud. En dat is óók zeer uitzonderlijk omdat de meeste insecten maar enkele maanden of hooguit een jaar leven.

De dieren moeten voor hun eigen veiligheid zoveel mogelijk onder de grond blijven, want deze dikke insecten zijn natuurlijk ideaal voedsel voor alle grotere vogels en zeker ook voor egels, (echte) mollen, muizen en alle andere insecteneters.

Komen ze toch boven de grond dan is snel wegvliegen bij gevaar er niet bij, want het logge lijf van de grond krijgen met die vleugeltjes is een zeer inspannende onderneming.

*Ik wens iedereen een mooie herfst,
Ruud Wolterman*